

การทำขอและชิง

ดนตรีพื้นเมืองจัดเป็นวัฒนธรรมประเภทหนึ่งที่สืบทอดมาแต่โบราณ ในพื้นที่ตำบลบ้านแหวนก็เหมือนกับตำบลอื่น ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดใกล้เคียงของภาคเหนือตอนบน ที่ยังคงอนุรักษ์การเล่นดนตรีพื้นเมือง โดยสืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษสู่รุ่นลูกหลาน พ่อบุญชู สิงห์ลัย ช่างทำเครื่องดนตรีของบ้านต้นเฮือด หมู่ 8 ตำบลบ้านแหวน เล่าให้ฟังว่าดนตรีพื้นเมืองมีในพื้นที่เชียงใหม่รวมทั้งบ้านแหวนนานแล้ว เพราะเกิดขึ้นมาก็พบเห็นแล้ว ตามรุ่นปู่ รุ่นพ่อ ก็ชอบเช่นเดียวกัน ในสมัยก่อนที่จะใช้เล่นในงานเทศกาลต่าง ๆ ทั้งงานสงกรานต์ ปอยหลวง แห่งฝืมด ผีสิง งานศพ ใช้ได้ทั้งงานมงคลและอวมงคล การเรียนรู้เรื่องดนตรีในสมัยก่อนก็จะเรียนโดยการถ่ายทอดตัวต่อตัว ไม่มีโน้ต อาศัยความจำ เวลาจะเรียนก็ต้องมีการยกขึ้นขึ้นครูทำให้ถูกต้องสำหรับการทำเครื่องดนตรี ก็จะเป็นคนกลุ่มเดียวกันกับคนกลุ่มที่เล่นเครื่องดนตรีคือ ทั้งทำเครื่องดนตรีและเล่นเครื่องดนตรีด้วย รวมทั้งเป็นครูดนตรีด้วย

สำหรับการทำเครื่องดนตรีของบ้านต้นเฮือด หมู่ 8 ตำบลบ้านแหวนโดยพ่อบุญชู สิงห์ลัย นั้นจะทำอยู่ 2 ประเภทคือ ซอ กับซึง

วัสดุที่ใช้ทำ ได้แก่ ไม้ขนุน ลูกปัดไม้ สายกีตาร์ (สมัยก่อนจะใช้สายเบรกรถจักรยานแล้วนำมายึดให้ตรง) ลูกไม้ใช้ไม้มะเกลือ ไม้ไผ่ ไม้ซาง

ซึง ในอดีตจะใช้ไม้สักเพราะเป็นที่นิยมตัวเรือนของซึงก็สวย แต่พบว่าไม้สักเก็บก็เสียงไม่ดี จึงหันมาใช้ไม้ขนุน ซึ่งเสียงจะดีกว่าสม่ำเสมอมากกว่า ในปัจจุบันทั้งไม้สักและไม้ขนุนต่างก็หายาก ดังนั้นในการทำซึง บางคนก็จะเอาไม้อัดมาผสมกับไม้ขนุนมาทำเป็นหน้าซึง ทำให้ต้นทุนถูกลง เสียงก็ยังใช้ได้ สำหรับการทำซอ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นซออู้ ตัวซอก็จะทำจากกะลามะพร้าว

ในการทำเครื่องดนตรีพื้นเมืองสมัยก่อนทุกอย่างจะทำด้วยมือ เครื่องมือที่ใช้ก็จะเป็นลิ่วในการเจาะไม้ ลูกบิดต่าง ๆ ก็จะใช้มีดเหลาให้เกลี้ยง แต่ในปัจจุบันจะใช้เครื่องจักร เลื่อยสายพาน ช่วยในการเจาะเหลาและกลึงแทน เครื่องดนตรีพื้นเมืองแต่ละชิ้นใช้เวลาทำไม่นาน ราคาก็ไม่แพงเหมือนเครื่องดนตรีสากล ดนตรีพื้นเมืองในพื้นที่ล้านนาของเราเกือบจะเสื่อมความนิยมไปหลายครั้งหลายครา ทั้งนี้เนื่องจากสภาพของสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พ่อบุญชู เล่าให้ฟังว่าปัจจุบันนี้ดนตรีพื้นเมืองได้กลับมามีชีวิตอีกครั้งเพราะพ่อหลวง (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน) ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้มีการฟื้นฟูการเล่นดนตรีพื้นเมืองขึ้นมาใหม่ ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณอย่างหาที่สุคติได้

พ่อบุญชู สึงห์ลัย

สาธิตการเล่นซอ

ลักษณะของซอ

ทอลองเสียงซิ่ง